

Talepapir til brug for samråd den 6. juni 2013 – spørgsmål AA

Spørgsmål AA

Vil ministeren redegøre for processen omkring den senere tids afsløringer af forholdene i adoptionssystemet, herunder hvem der har ansvaret for, at der tilsyneladende er blevet tilbageholdt afgørende oplysninger om forholdene i Etiopien, samt hvornår man i Ankestyrelsen hørte om begrebet "børnehøstere" for første gang, og hvad Ankestyrelsen konkret foretog sig i den forbindelse. Ministeren bedes desuden redegøre for, hvordan ministeren fremadrettet vil sikre, at reglerne for internationale adoptioner, herunder gældende konventioner, overholdes.

DET TALTE ORD GÆLDER

- Jeg er blevet bedt om at redegøre for processen for den senere tids afsløringer af forholdene i adoptionssystemet, og for hvem der har ansvaret for, at der tilsyneladende er tilbageholdt afgørende oplysninger om forholdene i Etiopien. Derudover er jeg bedt om at redegøre for, hvornår Ankestyrelsen første gang hørte om begrebet "børnehøstere", og hvad styrelsen konkret foretog sig i den forbindelse. Endelig spørges til, hvordan jeg fremadrettet vil sikre, at reglerne på området overholdes.
- Faktisk er jeg lidt usikker på, hvad der menes med "processen for den senere tids afsløringer" i forhold til "tilbageholdte oplysninger".

Lidt mere sikker er jeg på, at den pressemæssige vinkling af en historie ikke altid yder virkeligheden retfærdighed – hvilket I naturligvis også godt ved.

- Jeg synes, at vi havde nogle gode og konstruktive drøftelser i forgårs, hvor vi skuede fremad og drøftede, hvordan vi skal imødegå, at der i fremtiden opstår situationer, som giver anledning til bekymring både hos os og også hos adoptivfamilierne.
- I forlængelse af de drøftelser, vi havde, synes jeg også, at det er vigtigt igen at minde hinanden om, at det ikke er realistisk at stille i udsigt, at der ikke igen dukker en sag op, som vedrører et af de lande, Danmark samarbejder med. En sådan sag vil meget nemt skabe usikkerhed i forhold til de adoptioner, vi har gennemført fra landet – men usikkerheden må ikke uden videre blive til en vished om, at vores adoptioner så ikke er ordentligt og legalt gennemført.
- Inden jeg går over til en skitsering af forhold og hændelser, som har aktiveret tilsynet med Etiopien inden for de seneste 10 år, så vil jeg gerne adressere spørgsmålet om ”børnehøstere”

- bare for at der ikke skal være usikkerhed om myndighedernes kendskab til begrebet.

- For naturligvis kender myndighederne begrebet, og problematikken er langt fra ny. Haagerkonventionen har jo netop som et formål at opstille rammer, som skal imødegå, at adoptioner gennemføres ved hjælp af mellemmænd – eller ”brokers” – som har uacceptabel vinding for øje. En meget stor del af tilsynsopgaven er rettet mod at sikre ordentlige adoptioner, som ikke bliver formidlet gennem pression eller tilskyndelse på nogen måde.
- Så det forhold, at Ankestyrelsen ikke bruger ordet ”børnehøstere” - men andre ord til at beskrive den samme situation - skal bestemt ikke tages til indtægt for, at man ikke ved, hvad begrebet dækker over, og at man ikke kender til fænomenet. Det afgørende er ikke, hvilke ord vi bruger, men at enhver form for pression eller tilskyndelse i forbindelse med adoption er fuldstændig uacceptabel.
- Mere konkret om tilsynet med Etiopien, så vil jeg nu i overordnet form forsøge at give jer en fornemmelse af de skærpede tilsyn med Etiopien, der har været gennem de seneste 10 år.

Denne skærpelse tog afsæt i, at der fra 2002 til 2003 skete en fordobling af hjemtagne børn fra landet .

- Inden jeg giver jer dette overblik, vil jeg lige give et rids over myndighederne på området gennem tiden. Tilbage i 2002 var Familiestyrelsen centralmyndighed på området. Styrelsen lå på daværende tidspunkt i Justitsministeriet. Herefter blev Familiestyrelsen i august 2004 overført til Familie- og Forbrugerministeriet, hvor det lå indtil november 2007. På det tidspunkt blev styrelsen flyttet tilbage til Justitsministeriet. I forbindelse med regeringsskiftet i oktober 2011 kom styrelsen til mit ministerium, og endelig er styrelsen i januar 2012 blevet en del af Ankestyrelsen. Og i december sidste år oprettede vi Familieretskontoret her i departementet.
- Under nævnets besøg hos de lokale etiopiske myndigheder i Addis Abeba i forbindelse med rejsen i 2004 udtrykte disse myndigheder bekymring for det lokale politis eventuelle rolle i handel med børn. De lokale myndigheder havde derfor planlagt et samarbejde med de sociale myndigheder og politiet for at etablere en procedure for indlevering af hittebørn til bør-

nehjem, som skulle imødegå denne bekymring. Også den centrale etiopiske myndighed på adoption anså det for sandsynligt, at der var betjente, der modtog betaling for at indlevere børnene til bestemte børnehjem.

- Disse drøftelser er gengivet i adoptionsnævnets rejseberetning for 2004, som ligesom de øvrige beretninger er offentliggjort på nævnets hjemmeside.
- I 2007 blev Adoptionsnævnet af DanAdopt orienteret om, at organisationen var blevet bekendt med rygter om, at deres etiopiske kontaktperson, som blev godkendt i slutningen af 2006, var involveret i overgreb på et barn i forbindelse med sit arbejde med international adoption.
- I forbindelse med den nærmere undersøgelse af sagen, kom det frem, at 5 danske sager var strandet i Etiopien, da man ikke ville udstede de nødvendige tilladelser, så længe den pågældende var kontaktperson for DanAdopt. Det kom også frem, at der verserede en straffesag mod den pågældende om flere meget alvorlige forhold. DanAdopt var, trods de etiopiske myndigheders viden herom, ikke blevet

underrettet. Der var ikke gennemført adoptioner til Danmark med kontaktpersonens medvirken.

- Forløbet er beskrevet i nævnets årsberetning for 2008, som er tilgængelig på hjemmesiden. Udover adoptionsnævnets konkrete undersøgelse af sagen, indgik forløbet i det almindelige tilsyn med Etiopien, herunder at nævnet i 2008 bad de formidlende organisationer om oplysninger om den generelle formidlingssituation i Etiopien.
- I 2009 beordrede en etiopisk føderal domstol politiet i Addis Abeba til at efterforske 154 sager om hittebørn for at afdække, om børnene reelt var hittebørn. Undersøgelsen var primært fokuseret på 5 børnehjem, heraf 2 som de danske organisationer samarbejde med – Edget og Enat Alem. Konklusionen var, at alle børnene var hittebørn. Undersøgelsen er omtalt i Adoptionsnævnets rejseberetning for 2009.
- I 2009 besluttede den hollandske adoptionsformidlende organisation "Werelderdkindere" at iværksætte en undersøgelse af baggrundsoplysningerne på etiopiske adoptivbørn

og også af procedurerne omkring hittebørn. Rapporten "Fruits of Ethiopia" var resultatet af denne undersøgelse. I lyset af rapporten redegjorde det hollandske justitsministerium i 2010 for de hollandske organisationers formidling fra Etiopien. De hollandske myndigheder mente ikke, at rapporten gav belæg for at stoppe formidlingen fra Etiopien.

- Rapporten og præmisserne for den er i sagens natur indgået i det oplysningsgrundlag, som de danske adoptionsmyndigheder løbende har forholdt sig til i forbindelse med det skærpede tilsyn. De danske myndigheder var således i 2009 orienterede om undersøgelsen, hvilket også fremgår af rejseberetningen for 2009.
- I rejseberetningen for 2009 redegøres for nævnets anden tilsynsrejse til Etiopien. Et fokus for rejsen var de etiopiske tiltag efter de nævnte bekymringer om hittebørnene. Bystyret for Addis Abeba havde således – selvom politiundersøgelsen ikke påviste konkrete uregelmæssigheder i forhold til de 154 børn – ændret proceduren for anbringelse af børn på børnehjem i byen. Ændringen betød, at politiet i Addis Abeba ikke længere kunne overgive et hittebarn til et børnehjem "efter eget valg". Al-

le hittebørn skulle med virkning fra maj 2009 overdrages til det offentlige børnehjem Kebebe Tsehai.

- Procedureændringerne er beskrevet i rejseberetningen, hvor det også fremgår, at det var vanskeligt at opnå et helt klart billede af, hvordan procedureændringen blev forvaltet. Det blev dog konkluderet, at bekymringerne om politiets rolle var irrelevante i et fremadrettet perspektiv, da kompetencen til at anbringe hittebørn nu lå hos det offentlige børnehjem Kebebe Tsehai eller bystyret i Addis Abeba.
- Et andet tema for rejsen i 2009 var, at Etiopien ikke har et centralt fødsels- eller befolkningsregister, hvorfor det er kompliceret at kontrollere børns baggrundsoplysninger. Rejsen og udbyttet heraf er i også beskrevet i nævnets årsberetning for 2009.
- Nævnet besluttede at følge op på den ændrede procedure med hittebørn, hvilket skete i forbindelse med rejsen i 2011. Herudover var et vigtigt formål med rejsen at forfølge spørgsmålet om kvaliteten af baggrundsoplysninger om adoptivbørnene og vejledningen af

de etiopiske forældre i forbindelse med frigivelsen til international adoption.

- Konklusionen på rejsen var, at procedureændringen i forhold til hittebørn syntes at blive efterlevet, og at der målrettet blev arbejdet med alternativer til international adoption. Dog var det opfattelsen, at der fortsat skulle udvises stor opmærksomhed i forhold til formidlingen fra Etiopien. Disse overvejelser m.v. fremgår af rejseberetningen for 2011.
- Som opfølgning på tilsynsrejsen blev organisationerne, som I ved, pålagt at gennemføre en særlig samtale med de etiopiske forældre for at sikre, at de har forstået betydningen af at bortadoptere sit barn. Det blev også indskærpet, at der ikke må gives kontanter til forældrene med henblik på dækning af i øvrigt relevante udgifter.
- Disse krav fremgår af nævnets henstilling fra september 2012, hvor der også blev fastsat nye procedurer i forhold til aldersbestemmelsen af børn samt i forhold til kontrol af dødsattester. Henstillingen kan findes på nævnets hjemmeside.

- Og for at vende tilbage til min tvivl omkring, hvad der menes med den indledende bemærkning i spørgsmålet, kan jeg da lige resumere, hvordan den seneste tids proces og tiltag har været:
- På baggrund af en række bekymrende oplysninger om baggrunden for lukningen af afdelingen i Asela blev det den 13. november 2012 besluttet, at der indtil videre ikke skulle formidles børn fra Enat Alem.
- Disse bekymringer var ligeledes aktualiseret af to konkrete sager om adoption af to søskendepar formidlet via samarbejdet med Enat Alem.
- Ankestyrelsen iværksatte på denne baggrund en undersøgelse af disse sager for at få afdækket, om DanAdopts samarbejde med Enat Alem kunne opretholdes, og om DanAdopt har overholdt de vilkår og aftaler, som de er pålagt af de danske myndigheder.
- I februar 2013 var Ankestyrelsen, som I også ved, igen i Etiopien for at indsamle oplysninger om baggrunden for lukningen af Enat Alem. Ankestyrelsen gennemførte dette besøg alene

og IKKE – som oplyst af DR – sammen med DanAdopt. DR har da også efterfølgende berigtiget denne ukorrekte oplysning på deres hjemmeside.

- Rejsen førte bl.a. til, at Ankestyrelsen den 27. februar 2013 tilbagekaldte DanAdopts godkendelse til at samarbejde med Enat Alem.
- Ankestyrelsens undersøgelse, hvor lukningen af dette samarbejde ligeledes er omtalt, blev afsluttet den 22. marts 2013, og vi havde på forrige møde lejlighed til at drøfte denne.
- Og senest har 4 kvinder på den danske ambassade fortalt om deres oplevelser i forbindelse med deres beslutning om at bortadoptere deres børn. Efter vi modtog disse oplysninger besluttede jeg at stoppe DanAdopts formidling fra Etiopien midlertidigt. Det skete den 5. april 2013.
- Udover hvad jeg har skitseret, så er der løbende behandlet konkrete sager om adoption fra Etiopien som led i det almindelige tilsyn. Adoptionsnævnet har i forbindelse med rejserne indkaldt matchningssager og gennemgået dis-

se, hvilket er beskrevet i rejseberetning og årsberetning, ligesom der er indberettet og behandlet sager om børnenes helbredsoplysninger.

- I forlængelse heraf kan jeg da også tilføje, at tilsynsmyndighederne løbende modtager oplysninger vedrørende adoptionsformidlingen, som myndighederne reagerer på. En lang række af disse sager har ikke en karakter, som gør det nødvendigt med særskilt omtale eller orientering af det politiske niveau. Men det er jo ikke det samme som, at der er tale om "tilbageholdte oplysninger". Det er udtryk for en faglig vurdering fra sag til sag.
- Egentlig tænker jeg, at den sidste del af spørgsmålet er besvaret ved vores seneste møde. Jeg har, som I ved, som en del af den samlede analyse bedt Kammeradvokaten om at foretage en vurdering af, om det eksisterende tilsyn med international fremmedadoption er organiseret på en måde, som giver os et effektivt tilsyn. Denne undersøgelse forventer jeg at få resultatet af umiddelbart efter sommeren. På den måde vil vi også kunne foretage eventuelle nødvendige ændringer af organise-

ringen af tilsynet, før helhedsanalysen af adoptionssystemet foreligger.

- På mødet fik vi også drøftet, hvad der skal indgå i kommissoriet for den kommende helhedsanalyse. Formålet med dette arbejde er jo netop at blive klogere på, hvordan vi kan indrette adoptionssystemet, så vi har effektive rammer for at understøtte ordentlige og acceptable adoptioner.
- Jeg ser meget frem til, at vi på baggrund af debatten og de sager, der er drøftet undervejs, nu får mulighed for at analysere og forholde os til, hvordan vi for organiseret og tilpasset området. Vores fremtidige adoptionsformidling skal både være præget af en fortsat intention om at hjælpe nødlidende børn men også af en sund skepsis, hvor vi er i stand til at stille de helt rigtige spørgsmål på de rigtige tidspunkter.
- I forlængelse heraf vil jeg også godt tilføje, at der jo ikke har været tradition for, at adoptionsområdet er blevet politisk behandlet. Det er jeg glad for, at vi nu laver om på. Det er et område, der betyder ufatteligt meget for rigtig mange mennesker, og derfor synes jeg, at det er naturligt, at vi i fællesskab tager ansvar for,

hvordan vi kan have føling med, hvad der sker på området.

- Og jeg vil i den forbindelse endnu en gang takke for jeres konstruktive tilgang til arbejdet med at få lavet et kommissorium for en helhedsanalyse af adoptionsområdet.